education

Department of Education
FREE STATE PROVINCE

GRAAD 6

SOSIALE WETENSKAPPE: GESKIEDENIS

NOVEMBER 2025

PUNTE: 40 **TYD: 60 minute**

Skool:_____

Leerder se naam en van: _____

Graad & klas: _____

AFDELING A: _____ **AFDELING B:** _____ **TOTAAL:** _____
15 **25** **40**

INSTRUKSIES EN INLIGTING

Lees elke vraag sorgvuldig deur voordat jy dit beantwoord.

- Hierdie vraestel bestaan uit:
  AFDELING A: Demokrasie en burgerskap [15 punte]
  'n Totaal van vier vrae (Vrae 1 – 4)
  Kies óf Vraag 3 óf Vraag 4. Moenie albei vrae beantwoord nie.
  AFDELING B: Medisyne oor die eeue heen [25 punte]
  'n Totaal van drie vrae (Vrae 5 – 7)
- Antwoord in die voorsiene spasies.
- Skryf netjies en leesbaar.

Hierdie vraestel bestaan uit 10 bladsye.

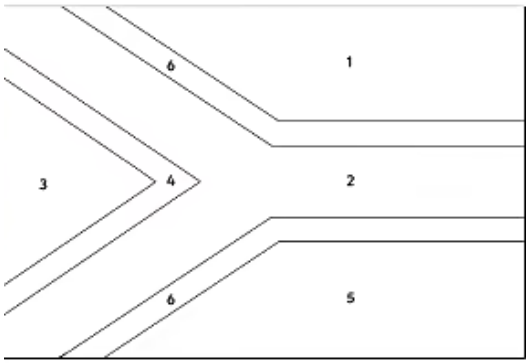
Kopiereg voorbehou

AFDELING A: Demokrasie en burgerskap [15 punte]

VRAAG 1

1. Kyk na die prente van die Suid-Afrikaanse wapen en die nasionale vlag (sonder kleure). Beantwoord dan die vrae hieronder:





Van:https://en.wikipedia.org/wiki/Wapenskild

1.1 Kies die korrekte opsie deur jou keuse te onderstreep:

1.1.1 Die menslike figure in die wapenskild is 'n simbool van … (1)

A. Boks
B. Eenheid
C. Stoei
D. Oorlog

1.2 Dui aan of die volgende stellings **Waar of Onwaar** is:

1.2.1 Die "Y" op die vlag simboliseer die bymekaarkom van baie groepe mense in Suid-Afrika. (1)

_____

1.2.2 Die baie kleure in die vlag verteenwoordig die reënboognasie (verskillende groepe mense) in Suid-Afrika. (1)

_____

1.3 Skryf die korrekte woord vir elke definisie neer.

1.3.1 ‘n Persoon wat tot ‘n land behoort en sekere regte het. (1)

_____

1.3.2 'n Regering waar mense hul leiers kies deur te stem. (1)

_____

[5]

VRAAG 2

2. Kyk na die twee tabelle hieronder wat die nasionale verkiesingsuitslae van 1994 en 2024 toon. Beantwoord dan die vrae.

1994 NASIONALE VERKIESINGSUITSLAE		
Politieke party	Setels	% van stemme
ACDP	2	0.45%
NP	82	24.39%
IFP	43	10.54%
ANC	252	62.65%
FF	9	2.17%
PAC	5	1.25%
DP	7	1.73%
Ander	0	0.90%

2024 NASIONALE VERKIESINGSUITSLAE		
Politieke party	Setels	% van stemme
Aksie SA	6	1.19%
DA	87	21.8%
EFF	39	9.52%
ANC	159	40.18%
IFP	17	3.85%
PA	8	2.05%
VF+	6	1.36%
MK	58	14.59%

https://www.pmg.org.za

2.1 Noem hoeveel politieke partye meer as 50% van die stemme in 2024 gekry het. (1)

_____

2.2 Watter politieke party het die meeste stemme in die 1994-verkiesing gekry? (1)

_____

2.3 Identifiseer 'n party wat minder as 10 setels in 2024 het. (1)

_____

2.4 Wat wys hierdie tabelle oor Suid-Afrika se demokrasie? (1)

_____

2.5 Skryf die betekenis van die stelling hieronder in jou eie woorde neer: (1)

"Volgens die Grondwet is alle persone gelyk voor die wet"

_____

_____

2.6 Gee EEN rede waarom reëls en wette belangrik is in 'n land. (1)

_____

_____

2.7 Noem enige EEN van die regte wat kinders volgens Suid-Afrika se Handves van Kinderregte het. (1)

_____

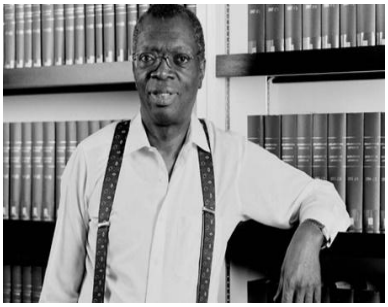
_____

[7]

NB: Onthou om óf VRAAG 3 óf VRAAG 4 te beantwoord; moenie albei beantwoord nie.

VRAAG 3: Moenie antwoord as jy VRAAG 4 sal beantwoord nie

3. Lees hierdie gevallestudie oor Regter Pius Langa en beantwoord dan die vrae hieronder:

 *Langa: 'n Nugter, vriendelike en nederige rewolusionêr*	*Pius Langa was 'n Suid-Afrikaanse prokureur en regter. Hy het gehelp om die wette van apartheid na demokrasie te verander. Hy is in 1939 gebore. In die 1960's het hy 'n prokureur geword en vir menseregte gewerk. In 1994 het hy by die Konstitusionele Hof aangesluit. Van 2005 tot 2009 was hy Hoofregter. Hy wou hê dat die howe regverdig en vry moes wees. Mense het hom gerespekteer omdat hy vir geregtigheid en gelykheid geveg het.* Van:https://www.concourt.org.za/index.php/judge

3.1 Watter posisie het Langa van 2005 tot 2009 beklee? (1)

_____

3.2 Is die stelling **WAAR of ONWAAR?** (1)

'n Persoon werk as 'n prokureur voordat hy 'n regter word.

_____

3.3 Dink jy Pius Langa het 'n groot verskil in Suid-Afrika gemaak? Gee 'n rede vir jou antwoord. (1)

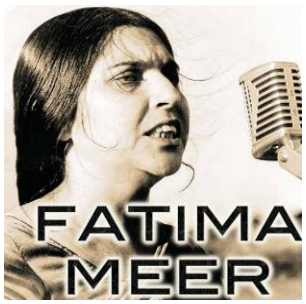
_____

_____

[3]

VRAAG 4: Beantwoord asseblief slegs hierdie vraag as jy nie vraag 3 beantwoord het nie.

4. Lees oor Fatima Meer. Beantwoord dan die vrae.

	*Fatima Meer (1928–2010) was 'n Indiese aktivis in Suid-Afrika. Sy het teen apartheid geveg en swart en Indiese gemeenskappe gehelp om saam te werk. Sy het geld vir skole ingesamel en by proteste aangesluit. Die regering het haar verbied en haar vir vyf maande sonder 'n verhoor in die tronk gesit. Na 1994 het sy aangehou om arm gemeenskappe te help totdat sy in 2010 oorlede is.* Van: https://www.sahistory.org.za/people/professor-fatima-meer

4.1 Wat het Fatima Meer na 1994 gedoen? (1)

_____

4.2 Is die stelling WAAR of ONWAAR? (1)

Fatima Meer het teen apartheid geveg.

_____

4.3 Dink jy Fatima het 'n groot verskil in Suid-Afrika gemaak?
Gee 'n rede vir jou antwoord. (1)

_____

_____

[3]

AFDELING A: TOTAAL 15 PUNTE

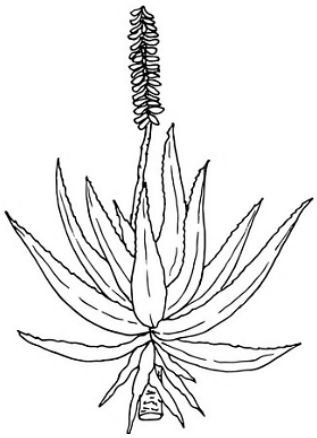
AFDELING B: Medisyne oor die eeue heen [25 punte]

VRAAG 5

5. Kyk na die prente hieronder en beantwoord dan die vrae.



Inheemse geneser



Aalwyn-plant



Fietsongeluk

Van:en.wikipedia.org/wiki/Traditional_healers_of_Southern_Africa

5.1 Gee enige TWEE voorbeelde van dinge wat 'n persoon siek kan maak. (2)

_____

_____

5.2 Waarom word inheemse genesing in Suid-Afrika 'geestelike genesing' genoem? (1)

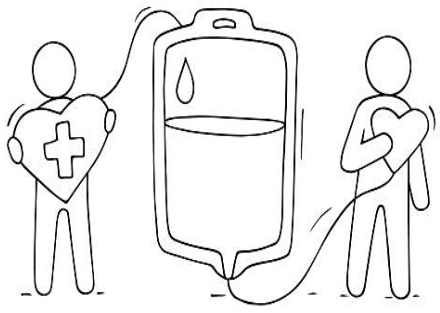
_____

_____

5.3 Noem een siekte of kwaal waarvoor die aalwyn gebruik kan word. (1)

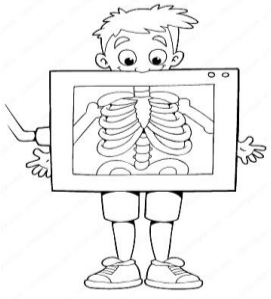
_____

5.4 Kyk na die prente hieronder oor mediese ontdekkings in die Westerse wetenskap. Gebruik ook jou eie kennis om jou te help om die vraag te beantwoord.



Bloedoortapping





Van: https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2

5.4.1 Skryf 'n kort paragraaf om te verduidelik hoe Westerse wetenskap mense gehelp het om beter te word wanneer hulle siek is. **(5)**

Onthou om die rubriek hieronder te gebruik om jou te help om jou paragraaf te skryf.

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

Merkrubriek:

VLAK	BESKRYWERS	PUNTE
1	- Geen begrip van hoe Westerse wetenskap siektes help genees nie. - Ontbrekende onderwerpsin of struktuur. - Mag nie-relevante inligting kopieer / nie oor die onderwerp skryf nie.	**0 - 1**
2	- Paragraaf toon 'n mate van begrip van die onderwerp. - Sluit 2–3 relevante idees in, bv. die gebruik van medisyne, masjiene of entstowwe. - Beperkte struktuur: mag dalk 'n duidelike onderwerpsin of gevolgtrekking kortkom. - Sommige ondersteuning vir idees, maar nie duidelik verduidelik nie.	**2 - 3**
3	- Beantwoord die vraag volledig met ten minste 4–5 relevante besonderhede. - Duidelike onderwerpsin, ondersteunende sinne en 'n slotsin. - Verduidelik hoe Westerse wetenskap help (bv. medisyne, entstowwe, tegnologie, hospitale). - Kan voorbeelde of gevolge insluit (bv. mense leef langer of bly gesond).	**4 - 5**
TOTAAL		**5**

[9]

VRAAG 6

6. Lees die storie oor die wêreld se eerste hartoorplanting en beantwoord dan die vrae.



Die eerste hartoorplanting ter wêreld het op 3 Desember 1967 in Kaapstad, Suid-Afrika, plaasgevind. Dit is gedoen deur 'n Suid-Afrikaanse dokter, dr. Christiaan Barnard. Die pasiënt, Louis Washkansky, het 'n baie swak hart gehad. Hy het 'n nuwe hart van Denise Darvall, 'n 25-jarige vrou, gekry.
Die operasie het 5 uur geduur. Louis het nog 18 dae na die operasie geleef voordat hy aan longontsteking gesterf het. Hierdie operasie was 'n groot stap vorentoe in medisyne. Dit het dokters gehelp om hartchirurgie te verbeter en te leer hoe om te keer dat die liggaam 'n nuwe orgaan verwerp.

Van: https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC606275

6.1 Skryf die naam van die dokter neer wat die eerste hartoorplanting gedoen het. (1)

_____

6.2 Verduidelik waarom Louis Washkansky 'n nuwe hart nodig gehad het? (1)

_____

6.3 Noem die siekte wat Louis Washkansky na die operasie laat sterf het. (1)

_____

6.4 Verduidelik wat dokters geleer het uit die eerste hartoorplanting. (2)

_____

_____

_____

6.5 Beantwoord hierdie vrae oor hoe Edward Jenner gehelp het om aansteeklike siektes te bestry.

Edward Jenner staan bekend as die vader van immunologie. In 1796 het hy 'n belangrike eksperiment gedoen. Hy het gesien dat melkmeisies wat pokke gehad het, nie pokke gekry het nie. Daarom het hy pokke van 'n melkmeisie geneem en dit in 'n 8-jarige seun, James Phipps, geplaas. Die seun het nie siek geword met pokke nie. Dit het getoon hoe inenting mense kon beskerm. Teen 1798 het baie mense in Europa en Noord-Amerika begin om entstowwe te gebruik om pokke te bestry.

Van: https://www.who.int/news-room/spotlight/history-of-vaccination

6.5.1 Verduidelik wat Jenner se eksperiment getoon het. (1)

_____

_____

6.5.2 Was Jenner reg om sy idee op 'n kind te toets? Waarom, of waarom nie? (2)

_____

_____

[8]

VRAAG 7

7 Beantwoord hierdie vrae oor Louis Pasteur en Robert Koch. Hulle was belangrike wetenskaplikes wat mense gehelp het om te verstaan dat kieme siektes kan veroorsaak.



Louis Pasteur was 'n wetenskaplike in die 1850's. Hy het bewys dat klein kieme soos bakterieë siektes kan veroorsaak. Hierdie idee word die kiemteorie genoem. Hy het ook 'n manier gevind om voedsel veilig te maak deur dit te verhit om kieme dood te maak. Hierdie proses word pasteurisasie genoem.



Robert Koch was 'n Duitse dokter. In 1882 het hy die kiem ontdek wat TB (tuberkulose) veroorsaak. Sy werk het gehelp om die kiemteorie te bewys en te wys dat kieme siektes veroorsaak. Dit het ander wetenskaplikes gehelp om meer kieme te ontdek en dokters gehelp om siektes te behandel en die verspreiding daarvan te stop.

Van: https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK24649/

7.1 Wat noem ons die teorie dat kieme siektes veroorsaak? (1)

_____

7.2 Pas die items in Kolom A by die korrekte antwoorde in Kolom B. Skryf die korrekte letter in die Antwoord-kolom. (2)

Kolom A	Kolom B	Antwoordkolom
7.2.1 'n Metode wat gebruik word om kieme in voedsel dood te maak en dit langer te laat hou.	A. Kieme.	7.2.1 _____
7.2.2 'n Klein lewende organisme wat mense siek kan maak.	B. Pasteurisasie.	7.2.2 _____

7.3 Verduidelik hoe TB van een persoon na 'n ander kan versprei. (1)

_____

_____

7.4 Noem TWEE redes waarom Louis Pasteur se werk vandag steeds belangrik is. (2)

_____

_____

_____

_____

7.5 Noem TWEE maniere waarop Robert Koch se werk dieselfde as Louis Pasteur se werk was. (2)

_____

_____

_____

_____

[8]

AFDELING B: 25 PUNTE

GROOTTOTAAL: 40